

Interreg

Spolufinancovaný
Európskou úniou

Slovensko – Česko

PO LIKAVE S JURAJOM JÁNOŠÍKOM

Moravskoslezský
kraj

ŽILINSKÝ
SAMOSPRÁVNÝ
KRAJ

Interreg

**Spolufinancovaný
Európskou úniou**

Slovensko – Česko

PO LIKAVE S JURAJOM JÁNOŠÍKOM

Autorka textov: Mgr. Dominika Kondrová

Autorka hádaniek: Ing. Silvia Vančová

Redaktor: Mgr. et Mgr. Petr Juřák

Ilustrácie: Mgr. Dominika Kondrová

Grafická úprava: Petr Šrámek

Tlačiareň: Lupress s. r. o., Frýdlant nad Ostravicí, Česká republika

Vydavateľ: Moravskoslezský kraj v spolupráci so Žilinským samosprávnym krajom
v rámci projektu Juraj a Ondráš-zbojnícke legendy, 403402DHN3

Spolufinancové z programu INTERREG SK-CZ 2021-2027

MUZEUM BESKYD

OBSAH

Ahojte, malí dobrodruhovia!	1	Tajný syn kráľa Mateja	17
Ako sa začal príbeh hradu?	2	Krásna, ale smutná	
Hrad plný rytierov	2	kráľovná Beatrix	18
Útoky a veľké nebezpečenstvá	2	Bohatstvo pre syna	18
Tajomstvá a legendy	3	Kráľ Matej	
Hrad dnes	4	a jeho veľký plán pre syna	18
Ako vznikla dôležitá		Malý princ v lesklej zbroji	18
cesta a obranná pevnosť Likava	6	Kráľ, ktorý miloval knihy	19
Ako vyzeral		Princ s veľkým umom	19
hrad Likava na začiatku?	8	Príbeh mladého Jána Korvína	19
Ako sa menila Likava?	8	Osudy hradu Likava a Liptovskej	
Kaplnka a nové opevnenie	8	stolice po smrti kráľa Mateja	20
Tajomstvá hradu a falošné listiny	8	Likavský hrad a boj o moc	22
Kráľ Žigmund a boj o moc	9	Premeny hradu Likava	23
Vojna a boj o Likavu	9	Boj o uhorský trón	24
Noví páni Likavy	9	Boj o Liptov a Oravu	24
Kráľovná Barbora a jej osud	11	Pomsta a odplata	24
Kráľ a kráľovná,		Koniec bojov	24
veľká hádka a zmierenie	11	Ako malý Jánošík	
Kráľovský dar pre Barboru	11	svojho otca okradol	25
Kto spravoval Likavu?	13	Ako sa Jánošík	
Zradca na Likave	13	stal vodcom hôrných chlapcov	26
Zrada a husitský útok!	13	Jánošík a zakliaty poklad	27
Kráľovná Barbora sa bráni	13	Ako Jánošík	
Husiti, Likava		prekabátil pandúrov v hostinci	27
a pán Ján = veľké problémy!	14	Jánošík a stratené dieťa v horách	28
Ján z Messenpecku sa nevzdáva	14	Juraj a Ondráš – bratia zbojníci	30
Odvážny útok na Prievidzu	14	Ako zbojníci	
Bitka pri Lipanoch rozhodla	16	zachránili dedinčanov	32
Husiti odchádzajú z Likavy	16	Zbojníci na cestách	34
Nový pán hradu	16	Budatínsky hrad	35
Kráľ Matej a Likavský hrad	16	Hrad Strečno	36
Kráľ, ktorý mal rád Slovákov	17	Vlastivedné múzeum	
Smutný osud Matejových kráľovien ..	17	v Krásne nad Kysucou	37
		Hrad Likava	38

AHOJTE, MALÍ DOBRODRUHOVIA!

Volám sa Juraj Jánošík a dnes vás vezmem na dobrodružnú cestu do minulosti. Poďte so mnou spoznať príbeh hradu Likava – pevnosti, kde sa odohrávali vzrušujúce príbehy plné tajomstiev, rytierov a odvážnych činov!

AKO SA ZAČAL PRÍBEH HRADU?

Predstavte si vysokú skalu uprostred krásnej prírody. Kedysi dávno, pred viac ako 700 rokmi, tam nebol žiadny hrad, iba stromy, tráva a úzke cestičky. V tých časoch cez Liptov prechádzali obchodníci, kráľovskí posli a pocestní. No cesty neboli bezpečné – skrývali sa tam lupiči a zloději! A tak prišiel múdry pán menom Donč, ktorý slúžil kráľovi. Pozrel sa na mohutnú skalu a povedal:

„Tu postavíme hrad! Bude chrániť cestu, aby sa ľudia nebáli cestovať.“

A tak sa na strmej skale začali dvíhať pevné múry a vysoká veža.

HRAD PLNÝ RYTIEROV

Keď bol hrad hotový, nasťahovali sa doň rytierske stráže. Mali lesklé brnenia, meče a boli vždy pripravení chrániť pocestných. Pod hradom vyrástla osada, kde žili remeselníci, kováči a poctiví ľudia, ktorí sa starali o vojakov a hradné panstvo.

Ale čo myslíte? Zostalo všetko pokojné? Kdeže!

ÚTOKY A VEĽKÉ NEBEZPEČENSTVÁ

Jedného dňa prišlo veľké vojsko pod vedením moravského vojvodu Prokopa. Chcel hrad získať a ovládnuť krajinu. Strhla sa bitka! Prokopovi vojaci boli silní a nakoniec hrad dobyli. Ale nebojte sa – kráľovské vojsko sa tak ľahko nevzdalo. Po dvoch rokoch prišli statoční vojaci, zaútočili a hrad opäť získali späť!

TAJOMSTVÁ A LEGENDY

Ked sa prechádzate okolo hradných múrov, môžete si predstaviť, ako kedysi hrad žil. Počujete vánok? Možno vám šepká staré príbehy! Ľudia hovoria, že pod hradom sú tajné chodby a poklady, ktoré tam zanechali dávni páni. Ktovie, možno na ne ešte nikto neprišiel...

HRAD DNES

Dnes už Likava nie je veľkolepou pevnosťou ako kedysi. Zostali z nej iba tajomné ruiny, ale stále dýcha históriou. Ak sa tam vyberiete, predstavte si, že ste rytieri alebo odvážni bojovníci, ktorí prežívajú nové dobrodružstvá.

Tak čo, ste pripravení vydať sa na výpravu? Obujte si pevné topánky, zoberte batôžtek a hors sa na cestu za históriou! Možno práve vy objavíte nejaké staré tajomstvo...

Dávno, pradávno, ešte skôr, než na skale vyrástol hrad, sa tam usídlili ľudia. Prečo? Pretože skala bola ako obrovský ochranca! Z troch strán bola strmá a nedobytná, takže ju nikto nemohol ľahko napadnúť. Na jednej strane sa však otvárala k slnečnej lúke a zurčiacemu potoku.

Pod touto skalou si už veľmi dávno – dokonca ešte pred príchodom Keltov – ľudia postavili osady. Žili z remesiel, obrábali pôdu a obchodovali. Oveľa neskôr na skale vzniklo hradisko, kde býval vládca tejto oblasti. Dokonca sa tu našiel poklad starých mincí! Je na nich podobizeň kráľa Filipa II., otca slávneho Alexandra Veľkého. Možno v okolí skaly ešte nejaký poklad čaká na objavenie!

Po mnohých rokoch osady zmizli a skala osirela. Až v stredoveku sem znova prišli ľudia – najskôr len hľadať úkryt pred nebezpečenstvom, no neskôr sa rozhodli, že je to perfektné miesto na vybudovanie hradu!

A tak sa začala písať slávna história Likavy.

HÁDANKY

1. Opasok nosil, valašku mával,
bohatým brával, chudobným dával.
Kto to bol?
2. Maličká, okrúhla, niekedy zlatá,
ukrýva hodnotu, hoci je stará.
Čo je to?
3. Na skale liptovskej, nad riekou Váh,
dnes už len ruiny, kedysi hrad.
Legendy ukrýva, ako sa nazýva?
4. Odetý v zbroji, častokrát v boji,
pevnosti strážil, pocestných chránil.
Kto to bol?

RIEŠENIE: 1. Juraj Jánošík; 2. Minca; 3. Hrad Likava; 4. Rytier

AKO VZNIKLA DÔLEŽITÁ CESTA A OBRANNÁ PEVNOSŤ LIKAVA

Dávno, za vlády kráľa Ľudovíta Veľkého, bola cesta cez hory a doliny veľmi dlhá a náročná. A tak dal kráľ vybudovať novú, kratšiu trasu, ktorá viedla popri rieke Váh. Teraz už cestovatelia nemuseli blúdiť po dlhých obchádzkových cestách, ale mohli sa rýchlejšie dostať do ďalekých miest.

Ale aby bola táto dôležitá obchodná cesta bezpečná, bolo potrebné ju chrániť. Preto sa na skale nad cestou rozhodol mocný pán Donč postaviť nový kráľovský hrad – Likavu!

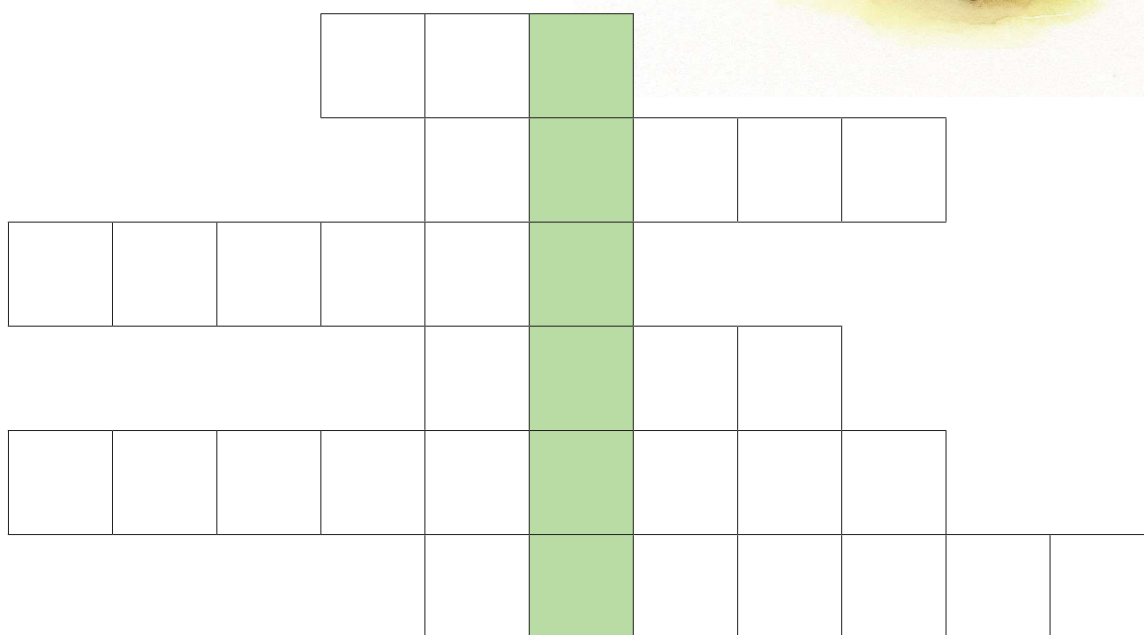
Problém bol, že pôvodne táto zem patrila potomkom zemana Mikuláša. Donč ich teda musel presťahovať na iné miesto a dať im nové majetky. Niektorí s tým nesúhlasili a dokonca sa sťažovali až u samotného kráľa. No Donč bol dôležitý muž a mal kráľovu dôveru, takže všetko nakoniec ostalo tak, ako rozhodol.

A tak sa hrad Likava stal dôležitým strážcom ciest, ktoré viedli zo Slovenska do Čiech, Poľska a ďalších krajín.

TAJNÍČKA Č. 1:

Aký titul sa často používa
pre Juraja Jánošíka vo vzťahu
k slovenskému národu:

1. Rieka, ktorá preteká blízko hradu Likava.
2. Ktorá časť hradu Likava sa podľa legendy zrútila pri útoku vojakov?
3. Čo hľadajú dobrodruhovia v zrúcaninách hradov a v jaskyniach?
4. Čo symbolizoval Jánošíkov opasok?
5. Aký je dnes stav hradu Likava, čo sa z neho stalo?
6. Zbraň a nástroj, ktorý nosil Jánošík za opaskom.

TAJNÍČKA: _____

RIEŠENIE: Váh; Brána; Poklad; Silu; Zrúcanina; Valaška

AKO VYZERAL HRAD LIKAVA NA ZAČIATKU?

Keď bol hrad Likava postavený, nevyzeral tak, ako ho poznáme dnes. Bol oveľa menší a jednoduchší. Niektorí historici hovoria, že to bol iba päťboký kamenný palác, ktorý stál na najvyššom mieste skaly. Mal hrubé múry, ktoré sa dali spoznať podľa žltlooranžových a červených kameňov.

Iní si myslia, že už vtedy mal hrad pevné hradby, drevené opevnenie a hlbokú jamu – pascu na nepriateľov. Aby mali vojaci vodu aj v prípade obliehania, vysekali do skaly cisternu, kde sa zbierala dažďová voda.

Až o 50 rokov neskôr, keď hrad dobyl vojvodca Prokop, jeho noví majitelia pridali ďalšie hradby a silnejšie opevnenie. Hovorí sa, že pribudla aj veľká obranná veža, ktorá mala tvar podkovy. Ak by hrad niekto napadol, vojaci sa do nej mohli ukryť a bojovať do posledného dychu. Takto sa z malej pevnosti postupne stal silný hrad, ktorý chránil celú krajinu.

AKO SA MENILA LIKAVA?

Na začiatku 15. storočia prešiel hrad Likava veľkými zmenami. Medzi vežou a východným palácom postavili nový obytný palác, kde vysekali miestnosti priamo do skaly. Hrad mal teraz dve veže, ktoré ho chránili z oboch strán. Z južného paláca bol nádherný výhľad na krajinu a pod jeho podlahou sa po rokoch našiel starý hrniec so zvyškami vtáčích kostí – možno to bola obeta, ktorá mala hrad chrániť pred nebezpečenstvom!

KAPLNKA A NOVÉ OPEVNENIE

Pri cisternovej studni postavili hradnú kaplnku. Vstup do horného hradu chránili najskôr baštou, no pred príchodom husitov ju zbúrali a nahradili múrom s bránkou a dvomi okrúhlymi baštami.

TAJOMSTVÁ HRADU A FALOŠNÉ LISTINY

Hrad Likava sa dostal aj do zlých podvodov. Istý Ján Literát z Madočian a jeho spoločníci vyrábali falošné listiny, ktoré predstierali kráľovské rozhodnutia o darovaní majetkov. Takto napísali aj listinu o darovaní hradu Likava. Keď ich odhalili, dostali prísny trest a ich falošné zápisy preskúmali sudcovia.

KRÁĽ ŽIGMUND A BOJ O MOC

V tom čase vládol kráľ Žigmund Luxemburský, ktorý musel bojovať nielen proti podvodníkovi, ale aj proti nepriateľovi v Uhorsku a susedných krajinách. Po jednej veľkej porážke pri Nikopoli v roku 1396, keď ledva unikol tureckému vojsku, musel čeliť aj sporom so svojím bratom Václavom a bratrancami Prokopom a Joštom.

Všetky tieto udalosti zasiahli aj Likavu, ktorá bola v nebezpečenstve. Ale o tom si ešte povieme!

VOJNA A BOJ O LIKAVU

Začiatkom roka 1397 sa do Uhorska nečakane vtrhlo vojsko markgrófa Prokopa. Hoci sa v zime vojny neviedli, Prokop so svojimi bojovníkmi napadol Liptov a obsadil hrady Likava, Liptov a Nový hrad v Hrádku. Kým Liptovský hrad sa ešte chvíľu bránil, Likava padla takmer bez boja.

O dva roky neskôr prišla odplata! Kráľovské vojská pod vedením Šimona z Rozhanoviec a Imricha z Perína vytlačili Prokopa z Liptova. Likava sa tak vrátila kráľovi Žigmundovi Luxemburskému.

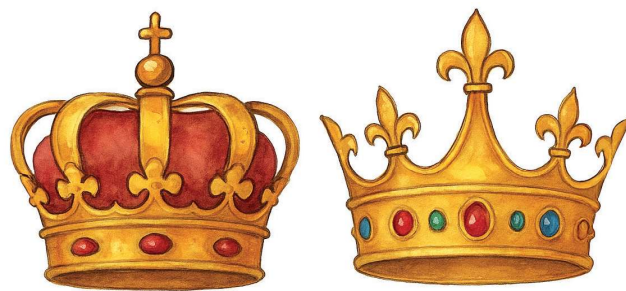
NOVÍ PÁNI LIKAVY

Hrad však dlho neostal kráľovský. Žigmund ho daroval Mikulášovi a Jánovi Gorjanským, ktorí mu pomáhali upevniť moc. Mikuláš z Gorjan bol jedným z najmocnejších mužov v kráľovstve a členom tajomného Dračieho rádu, ktorý založil s kráľom. Tento rád združoval najmocnejších rytierov a šľachticov, ktorí si navzájom pomáhali a chránili kráľa.

Po 15 rokoch sa však hrad dostal do rúk krásnej a múdrej kráľovnej Barbory Celjskej – manželky Žigmunda. Barbora bola odvážna a silná žena, ktorá vedela, ako si udržať moc. Jej rodina, grófi Celjskí, bola s Gorjanskými úzko prepojená a spolu patrili medzi najmocnejších pánov Uhorska.

KRÁLOVNÁ BARBORA A JEJ OSUD

Barboru vydali za Žigmunda Luxemburského, keď mala len 9 rokov. Po dosiahnutí dospelosti sa stala uhorskou kráľovnou a starala sa o kráľovské majetky. Kráľovi síce dala dcéru Alžbetu, ale nemali syna, čo neskôr spôsobilo veľké problémy s nástupníctvom.

A tak sa Likava z vojenského hradu stala majetkom najmocnejších ľudí v kráľovstve.

KRÁĽ A KRÁLOVNÁ, VELKÁ HÁDKA A ZMIERENIE

O desať rokov neskôr sa medzi kráľom Žigmundom Luxemburským a kráľovnou Barborou Celjskou začali veľké hádky. Niektorí hovorili, že Barbora bola neverná, ale možno to boli len klebety. Pravdepodobne sa pohádali kvôli dcére Alžbete – Žigmund chcel, aby sa vydala za Albrechta Habsburského, ale Barbora uprednostňovala poľského kráľa Vladislava II.

Barbora s dcérkou skoro rok žila v odlúčení a biede. Nakoniec ich Alžbeta presvedčila, aby sa na Vianoce 1419 v Skalici udobrili. Kráľ si však dobre pamätal, čo sa stalo, a keďže už starol, chcel sa o manželku postarať.

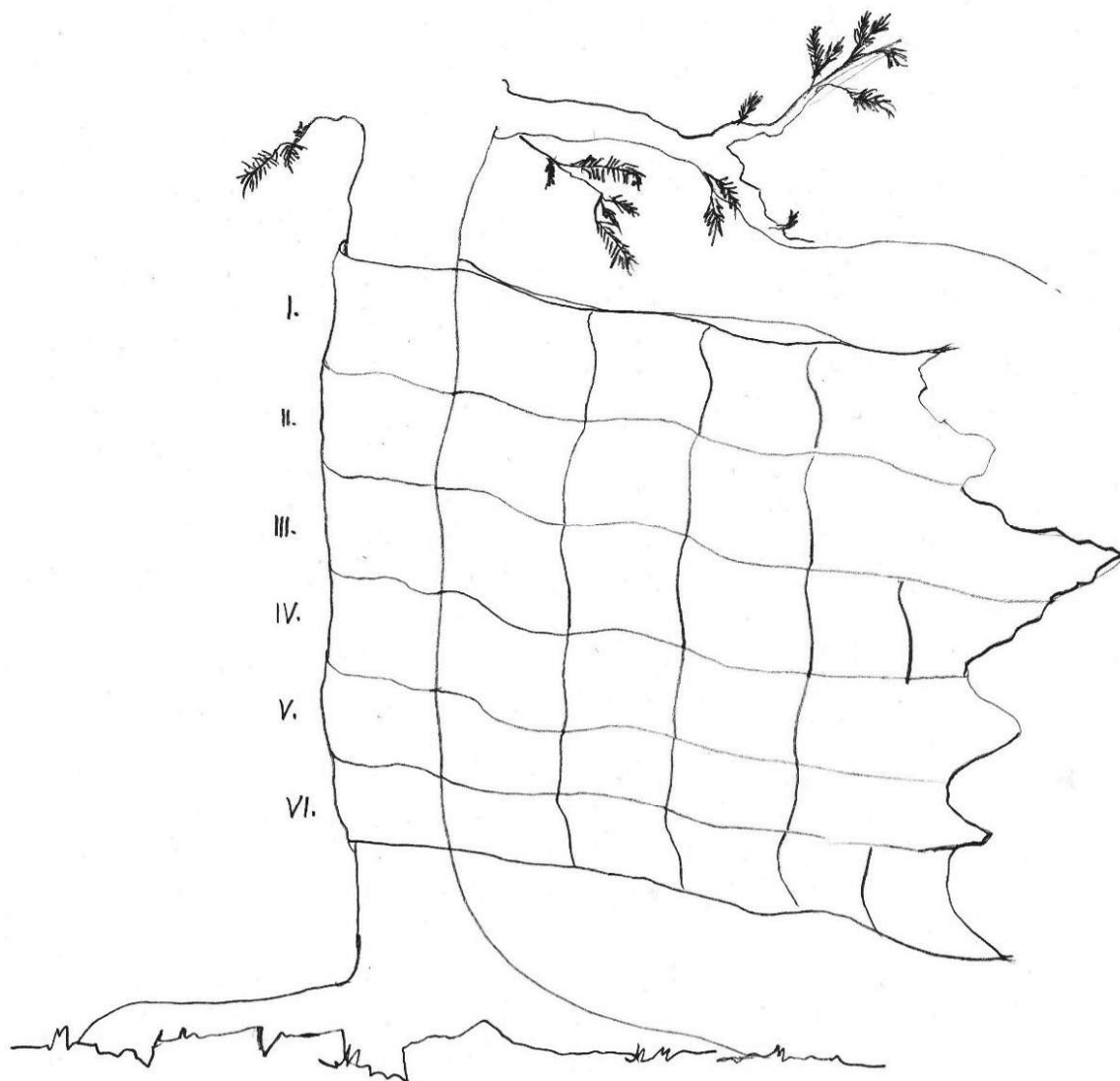
KRÁĽOVSKÝ DAR PRE BARBORU

Barbora už bola bohatá, ale Žigmund sa rozhodol, že jej dá ešte viac! V máji 1424 jej daroval veľkú časť stredného Slovenska – banské mestá (Banskú Bystricu, Banskú Štiavnicu, Kremnicu), Zvolen, hrady a dediny.

V roku 1429 k tomu pribudol aj hrad Likava, ktorý bol kľúčom k ochrane dôležitej cesty do Krakova. Táto pevnosť mala chrániť banské mestá plné zlata, striebra a medi.

TAJNIČKA Č. 2:

Vyskúšaj si, či vieš slovensky a vyplň hádanku v slovenčine

- I. Kedysi sa nepísali SMS zprávy ale...
- II. Šijú s ňou šikové krajčírky
- III. Čo nosil Jánošík na hlave?
- IV. Meno prvého muža
- V. V boji (aj v pretekoch) je len jeden...
- VI. Každý kráľ má svoju silnú...

RIEŠENIE: I: sms; II: ihla; III: klobúk; IV: Adam; V: víťaz; VI: armáda

KTO SPRAVOVAL LIKAVU?

Keď Barbora dostala Likavu, jej kastelánom (správcom) bol Ján z Messenpecku. Jeho rodina pochádzala z Rakúska, ale usadila sa na Morave. Jeho otec Juraj slúžil kráľovi Žigmundovi a bol aj správcom Oravského hradu. Po jeho smrti Ján pokračoval v jeho šľachtickej službe.

Ale pokoj na Likave netrval dlho – čítaj ďalej...

ZRADCA NA LIKAVE

Pán Ján z Messenpecku sa stal kastelánom hradu Likava a spočiatku sa o panstvo dobre staral. Mal na starosti aj územia pri rieke Váh, kde pomáhal rozvíjať nové osady. 10. júla 1425 daroval Petrovi, synovi Stanka, právo byť richtárom v Hubovej a Stankovanoch.

Ale Ján začal zneužívať svoju moc. Od ružomerských obyvateľov vymáhal viac daní, než mal, a kráľ Žigmund ho musel napomenúť. To sa nepáčilo kráľovnej Barbore, ktorá ho v roku 1429 zbavila funkcie. Ponížený a nahnevaný chcel pomstu.

ZRADA A HUSITSKÝ ÚTOK!

V septembri 1431 vtrhli do Uhorska husitské vojská pod vedením Prokopa Holého a Jána Čapka. Ján z Messenpecku sa im rozhodol pomôcť! Pretože poznal Likavu veľmi dobre, ukázal husitom tajné cesty na hrad.

V noci z 26. na 27. septembra husiti potichu obsadili Likavu – bez boja! Ján sa stal správcom hradu pod husitskou vládou a Likava bola prvým hradom v Uhorsku, ktorý padol do rúk husitov.

KRÁĽOVNÁ BARBORA SA BRÁNI

Keď sa Barbora dozvedela o páde Likavy, rýchlo začala zbierať vojsko. Rozkázala premiestniť delá na Zvolenský hrad a poslala správu do Kremnice, aby jej vojaci išli pomôcť. Obranu Liptova viedol Ján z Wallenrode, jej blízky radca.

13. októbra 1431 Barbora napísala do Košíc, aby poslali vojakov na oslobodenie Likavy. Velil im rytier Štefan z Brezovice, ktorý dostal úlohu získať hrad späť!

Čo myslíte? Podarilo sa im to?

HUSITI, LIKAVA A PÁN JÁN = VEĽKÉ PROBLÉMY!

Keď Ján z Messenpecku pomohol husitom dobyť hrad Likava, nezastavil sa! O pár dní sa dokonca vyhrážal Kremnici, že ju vypáli! Kráľovná Barbora Celjská sa však Kremničanom postavila na stranu a slúbila im ochranu.

Medzitým husiti pokračovali v nájazdoch. Z plienenia Nitry sa rozišli, a zatiaľ čo časť ustupovala, druhá sa vydala na sever, k Ilave. 9. novembra 1431 tam na Rudom poli uhorské vojská husitov porazili. Mnoho ich padlo, utopilo sa vo Váhu alebo ušlo v snehu a mraze. No Likava stále zostala v rukách husitov!

JÁN Z MESSENPECKU SA NEVZDÁVA

Ján síce ostal na Likave osamotený, ale nevzdal sa. Miestni Liptáci sa ho báli, a tak nikto nevedel, či mu tajne nepomáhajú. Medzitým husiti posilnili hrad, postavili nové valy a opevnenie, aby sa pripravili na boj.

ODVÁŽNY ÚTOK NA PRIEVIDZU

V novembri 1432 Ján viedol prekvapivý útok – prepadol a vyraboval Prievidzu! Kráľovná Barbora rýchlo poslala správy mestám, aby sa pripravili na boj. O pár dní neskôr husiti obsadili hrad Lednica, opäť ľstou, bez boja. Tak sa husitské vojská čoraz viac rozťahovali na Slovensku.

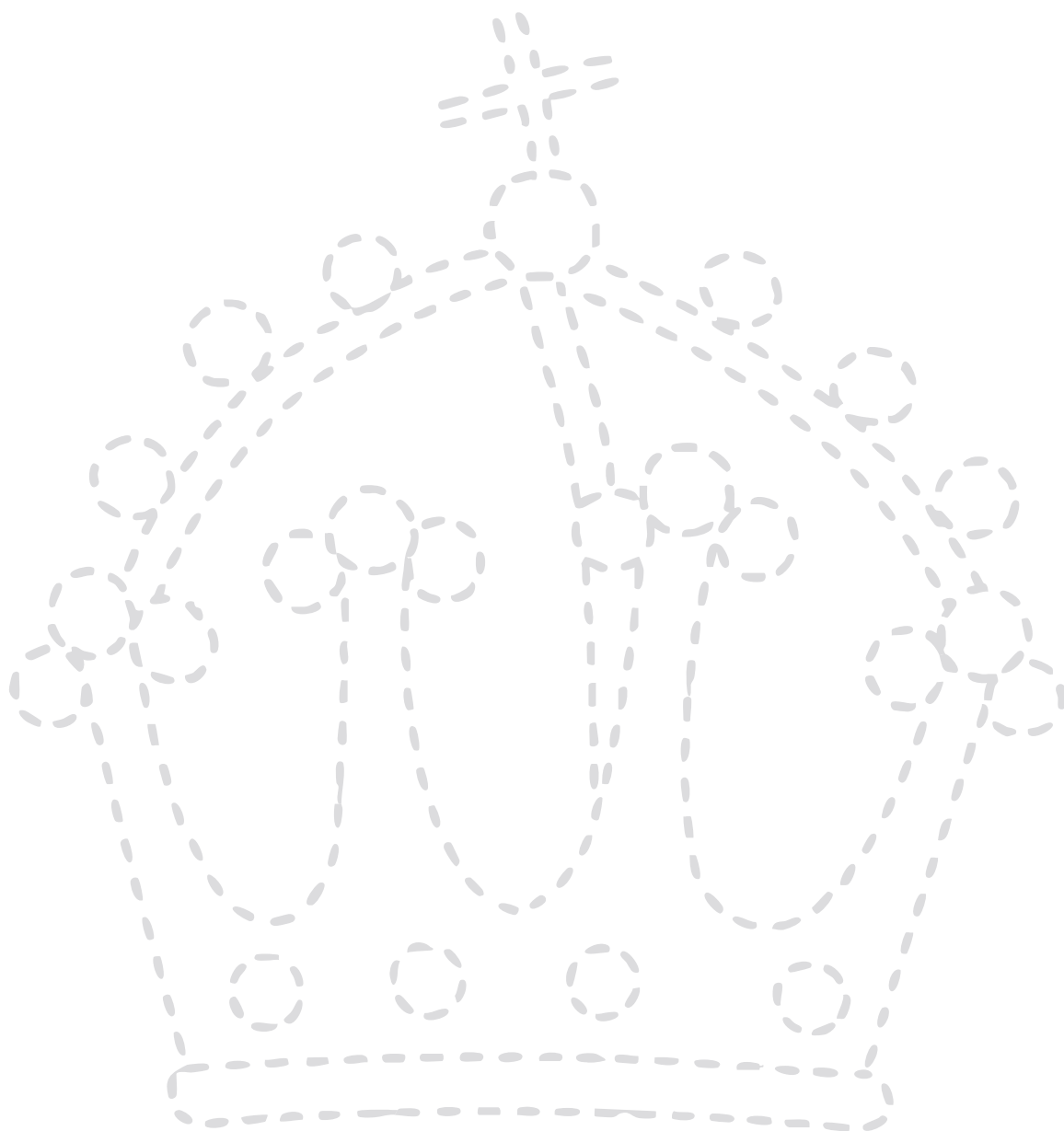
Čo myslíte? Podarilo sa kráľovnej získať Likavu späť?

SPOJ A VYFARBI KRÁĽOVSKÚ KORUNU

Vieš, kto ju nosil na hlave?

Napoviem ti – cisárovná uhorská a česká kráľovná...

BITKA PRI LIPANOCH ROZHODLA

Dňa 30. mája 1434 sa odohrala veľká bitka pri Lipanoch. Husiti, bojovníci za svoju vieru, utrpeli porážku. Neboli však úplne zničení. Umiernení husiti sa nakoniec dohodli s katolíckmi a prijali Žigmunda Luxemburského za kráľa.

HUSITI ODCHÁDZAJÚ Z LIKAVY

Po tejto bitke sa museli husiti z Uhorského kráľovstva stiahnuť. Aj na hrade Likava mali svoju posádku, no v decembri 1434 už na ňom neboli. Odišli dobrovoľne? Dostali za to peniaze? Alebo ich vyhnali kráľovskí vojaci? To nikto presne nevie. Hovorí sa, že ich odchod zariadil Václav Pongrácz, šľachtic s českými koreňmi.

NOVÝ PÁN HRADU

Kráľovná Barbora si už o Likavu nemusela robiť starosti. Hrad dostal do užívania mocný vojvodca Ján Hunyady, ktorý sa neskôr stal otcom budúceho uhorského kráľa.

KRÁĽ MATEJ A LIKAVSKÝ HRAD

Po Petrovi Komorovskom, poslednom nekráľovskom pánovi hradu, sa Likava vrátila do kráľovských rúk. A ak sa nám, zbojníkom, niektorý kráľ páčil, bol to práve Matej Korvín! Hovorilo sa o ňom, že sa prezliekal za obyčajného človeka a chodil medzi ľuďmi, aby zistil, ako žijú, čo ich trápi a ako rozmýšľajú. Ak mohol, hneď aj napravil krivdy, o ktorých počul.

KRÁĽ, KTORÝ MAL RÁD SLOVÁKOV

Učený muž Ladislav Bartholomaides napísal, že Matej mal veľmi rád Slovákov, a najviac Liptákov. Prečo? Lebo Matej miloval poľovačky a často chodieval na stredné Slovensko aj do Liptova. Po ňom sú vraj pomenované miesta ako Kráľova hoľa, Kráľov stôl či Kráľova studňa!

SMUTNÝ OSUD MATEJOVÝCH KRÁĽOVIEŇ

Matej však nemal šťastie na manželky. Prvá, Katarína, zomrela veľmi mladá. Chcel sa oženiť s Kunigundou, dcérou cisára, ale jej otec bol jeho nepriateľ. A tak sa nestali manželmi. No v roku 1470 sa všetko zmenilo.

Matej bol vo Viedni, kde spoznal krásnu Barboru Edelpöckovú. Nebola urodzeného pôvodu, ale kráľovi sa veľmi páčila. Vzal si ju na dvor do Budína a daroval jej veľké majetky v Banskej Bystrici.

TAJNÝ SYN KRÁĽA MATEJA

Z ich lásky sa narodil syn Ján. No keďže Matej a Barbora neboli manželia, Ján sa nemohol stať kráľom. A keď si Matej neskôr vzal za manželku Beatrix Aragónsku, Barbora musela odísť z kráľovského dvora.

Matej sa však o ňu postaral. Daroval jej hrad Enzersdorf a ona sa vydala za muža menom Friedrich. Spolu mali ešte dve deti. Matej na svoju Barboru nikdy nezabudol a niekoľkokrát ju vraj ešte navštívil.

KRÁSNA, ALE SMUTNÁ KRÁĽOVNÁ BEATRIX

Beatrix bola krásna, múdra a veľmi ľúbila Mateja. Ale mala jedno veľké trápenie – nemohla mať deti. A keďže kráľovná neporodila následníka, Matej začal stále viac myslieť na svojho syna Jána.

To sa Beatrix nepáčiло. Dokonca sa snažila Barboru obviníť z čarodejníctva! Ale Mateja to iba rozzúrilo. Vedel, že jeho syn Ján je jediný, kto by mohol po ňom vládnuť.

BOHATSTVO PRE SYNA

Matej svojho syna veľmi miloval a chcel, aby sa stal jeho nástupcom. Dal mu obrovské bohatstvo – desiatky hradov a stovky miest a dedín. Aj v Liptove mal Ján svojich verných, ktorí ho chránili. A tak sa malý princ Ján stal jedným z najmocnejších ľudí v kráľovstve!

KRÁĽ MATEJ A JEHO VEĽKÝ PLÁN PRE SYNA

Matej Korvín chcel pre svojho syna len to najlepšie. Preto mu daroval panstvá, ktoré získal od zradných pánov, a kniežatstvá, ktoré vybojoval od českej koruny. Po celý život snoval a budoval reťaz mocných území od Sliezska až po južné kraje Uhorska, aby raz mohol jeho syn vládnuť veľkej ríši.

MALÝ PRINC V LESKLEJ ZBROJI

V roku 1485 Matej Korvín slávnostne vstúpil do Viedne, ktorú dobyl od svojho veľkého nepriateľa – cisára Fridricha III. Nebol však sám! Po jeho boku kráčal aj jeho dvanásťročný syn Ján, odetý v nádhernom čiernom brnení. Celý svet mal vidieť, že práve on je otcovým vyvoleným následníkom trónu. Túto veľkú chvíľu dal kráľ Matej dokonca zapísať do jednej zo vzácnych kníh svojej slávnej knižnice.

KRÁĽ, KTORÝ MILOVAL KNIHY

Matej Korvín mal rád knihy viac než zlato a drahokamy. S pomocou učencov a arcibiskupa Jána zo Sredny vybudoval na Budínskom hrade obrovskú knižnicu, ktorá bola druhá najväčšia v Európe – hneď po pápežskej!

Ale nebol to len kráľovský rozmar. Knižnicu budoval hlavne pre svojho syna. Veril, že skutočný kráľ musí byť múdry a vzdelaný. Preto Jánovi vybral tých najlepších učiteľov a už od detstva ho brával do kráľovskej rady, aby sa učil vládnuť.

PRINC S VEĽKÝM UMOM

Malý Ján nebol ako iné deti. Už v pätnástich rokoch vedel viac než mnohí dospelí šľachtici, z ktorých sa sotva niektorí vedeli podpísať! Hovoril po maďarsky, latinsky, nemecky a česky.

Hoci od detstva kríval, pretože pri úraze prišiel o časť ľavej nohy, jeho múdrosť a rozhľad všetkých udivovali. Bol pripravený na veľké veci. Kráľ Matej v ňom videl svojho právoplatného nástupcu.

A to je dobrý príklad, milé deti, hodný nasledovania. Skúste vykročiť po ceste Jána Korvína svojou strmou cestou ku hviezdám. Lebo iná ako príkra tam nevedie, ale vy nikdy odnikiaľ neuvidíte toľko krásy, ako z výšin dobra a poznania. To platí rovnou mierou pre bohatých i chudobných, pánov i zbojníkov.

PRÍBEH MLADÉHO JÁNA KORVÍNA

Zdá sa, že osudy Likavského hradu a Liptovskej stolice za vlády Mateja Korvína a jeho syna Jána boli plné nádejí a veľkolepých plánov. Matej sa postaral o to, aby jeho syn získal významné postavenie v horsku, a tak v roku 1479 vyhlásil Jána Korvína za knieža liptovské – jediné kniežatstvo v histórii Liptova.

Jeho sídlom sa stala Likava, no Ján Korvín vlastnil aj ďalšie významné hrady ako Orava, Sklabiňa, Hrádok či Bojnice. Matej chcel pre svojho syna nielen moc, ale aj výhodné manželstvo. Preto zosnoval svadbu s Biancou Mariou Sforzovou, dedičkou rozprávkového bohatstva v Taliansku a dcérou zavraždeného milánskeho vojvodu.

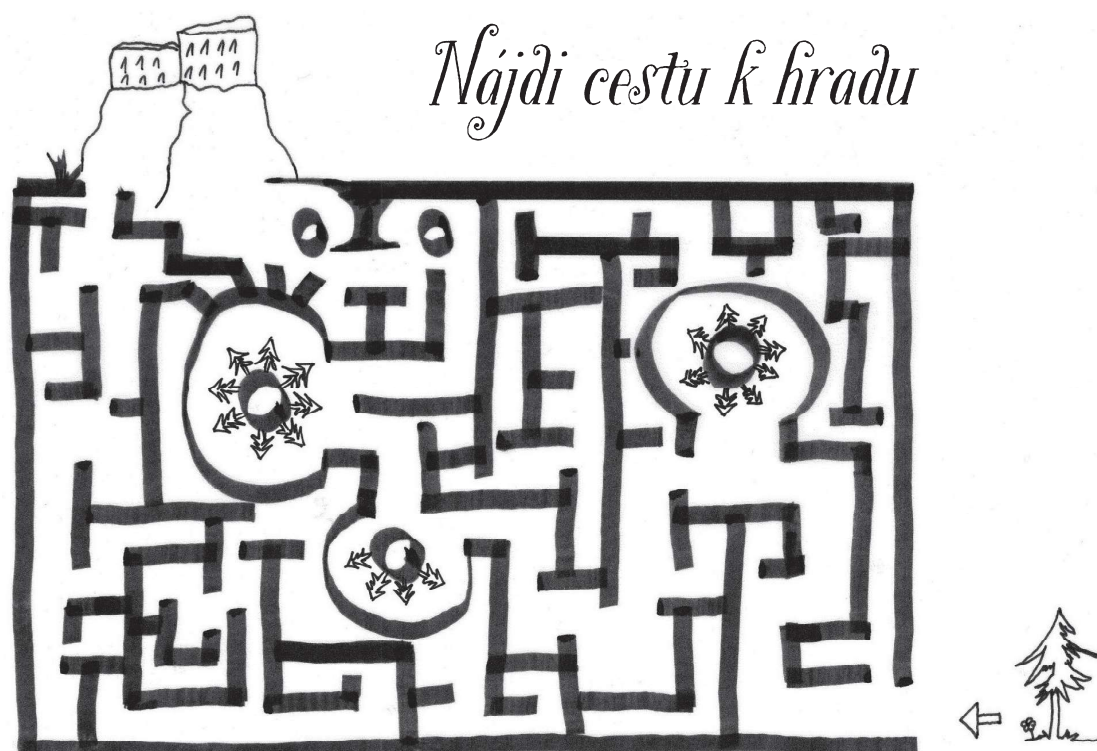
Svadba sa konala v Miláne v roku 1487 a priniesla Uhorsku cenné spojenectvo s mocným talianskym rodokmeňom. Ján Korvín sa tak stal vlastníkom rozsiahlych území od Horného Sliezka po Srbsko.

Likava patrila medzi drahokamy tohto spojenectva, pričom v tom čase prešla významnou prestavbou – jej severný palác sa stal mohutnou stavbou dosahujúcou výšku vyše 66 metrov. Vstup do hradu zdobili tri veľké kamene s erbami Hunyadiho, Mateja Korvína a Beatrix Aragónskej, z ktorých sa do dnešných čias zachoval iba erb kráľovnej.

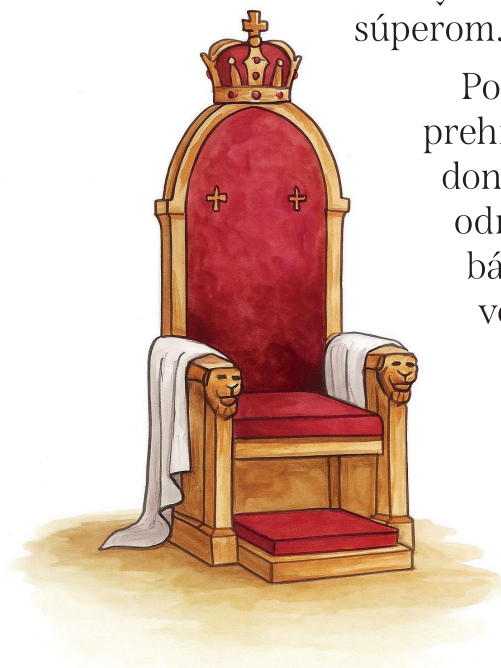
Ján Korvín však na Likave dlhodobo nepobýval – väčšinu času trávil vo Viedni po boku svojho otca. Aj keď jeho osud vyzeral sľubne, neskôr sa nad ním i nad jeho manželstvom začali sťahovať temné mračná.

OSUDY LIKAVSKÉHO HRADU A LIPTOVSKÉJ STOLICE PO SMRTI KRÁĽA MATEJA

Keď 6. apríla 1490 nečakane zomrel kráľ Matej Korvín vo Viedni, Ján Korvín, jeho jediný syn, sa ocitol v neľahkej situácii. Napriek tomu, že ho otec pripravoval na trón a budoval pre neho mocnú dŕžavu, nemal zákonný nárok na korunu, keďže bol narodený mimo manželského zväzku. Matej síce vynaložil veľa úsilia na zabezpečenie jeho postavenia, no po jeho smrti sa ukázalo, že šľachta a predstavitelia cirkvi neboli ochotní prijať ho za kráľa.

Kráľovná Beatrix Aragónska, Matejova vdova, sa usilovala o udržanie moci a presadzovala vlastné ambície, no najväčšími uchádzačmi o uhorský trón sa stali poľský princ Vladislav II. Jagelovský a rímskonemecký cisár Maximilián I. Habsburský. Ján Korvín, aj keď podporovaný niektorými uhorskými veľmožmi, sa nedokázal presadiť proti silným súperom.

Po bitke pri Budíne v júli 1490, kde Ján Korvín prehral proti vojskám Vladislava Jagelovského, bol donútený vzdať sa nárokov na uhorský trón. Za odmenu mu bol ponechaný titul chorvátskeho bána a niekoľko panstiev, no jeho ambície na veľkú vládu sa definitívne rozplynuli.

Po smrti Mateja Korvína a porážke Jána Korvína sa zmenilo aj postavenie Likavského hradu a celého Liptovského kniežatstva. Keďže Ján už nemal mocenské postavenie, jeho kniežatstvo bolo rozpustené a Liptov sa opäť vrátil pod správu uhorskej koruny.

Hrad Likava síce zostal v držbe Korvínovcov, ale jeho význam postupne klesal. Po smrti Jána Korvína v roku 1504 sa panstvo rozdelilo medzi rôznych šľachticov, až napokon prešlo pod Thurzovcov, ktorí sa stali jedným z najmocnejších rodov v Uhorsku.

LIKAVSKÝ HRAD A BOJ O MOC

A tak sa do konca roku Pána 1510 pominuli skoro všetci, ktorí snívali s kráľom Matejom o tom, že jeho syn Ján raz zdedí trón. Mocní šľachtici, ktorí chceli bohatstvo a hrady len pre seba, po Jánovej smrti všetko zobrali.

Medzi nimi bol aj Štefan Zápoľský, veľký pán, ktorý získal krásny Likavský hrad. Tento hrad, pevne postavený na sivobielom brale pod horou Choč, vyzeral ako strážca celého Liptova. Z veží sledoval okolie – na jednej strane Ružomberok, na druhej Ľupču. Bol to hrad plný príbehov – pod ním žili sedliaci, ktorí tam prežívali svoje radosti i starosti, a v ňom mocní páni rozhodovali o osude krajiny.

Keď Zápoľskovci získali hrad, začali ho ešte viac zveľaďovať. Ich rodina nebola vždy bohatá, no pomohli im vojny a spojenia s kráľom Matejom. Štefanov syn Ján Zápoľský sa dokonca stal uhorským kráľom, ale jeho súper mu to vôbec neľahčilo. V krajine vypukli boje a do toho prišli aj Turci, ktorí v bitke pri Moháči porazili uhorské vojsko.

Medzitým sa Likava stala súčasťou veľkého obchodu. Thurzovci a Fuggerovci, bohatí podnikatelia, tu ťažili drevo a medenú rudu. Za pár rokov však krásne lesy okolo Likavy skoro zmizli, pretože ich rúbali pre bane a hutý.

PREMENY HRADU LIKAVA

Likavský hrad sa za panovania Zápoľských menil a rástol. Za Hunyadiho vežou s hlavnou hradnou bránou bolo veľké nádvorie obklopené hradbami. Na severe končilo pri skalnom brale, na západe sa rozširovalo do tvaru vejára. Tento dolný hrad chránili dve štvorboké veže na severe a juhu a päťboká bašta na západe.

V 16. storočí pribudla nová hradba s drevenými ochodzami a strieľňami. Mala druhú bránu a vedľa nej postavili miestnosti pre strážcov a väzenie. Tak vznikli dve nádvorie – dolné s hospodárskymi budovami pod hradným bralom a horné, veľké otvorené priestranstvo medzi hradbami a baštami. To sťažovalo vstup do horného hradu.

V hornom hrade pribudlo ústredné schodisko vedúce na dolné nádvorie a arkádové nádvorie medzi palácmi. Niektorí hovoria, že už vtedy tu stála aj vysoká štvorboká veža so strážnicou a väzením. Nepriatelia, ktorí by sa dostali pod jej múry, by čelili šípom a vriacej smole z okolitých bášť.

No všetky tieto úpravy prišli v poslednej chvíli. V roku 1526 v bitke pri Moháči zahynul kráľ Ľudovít II. Jagellovský a tisíce vojakov. Turci vtrhli do krajiny, vyplienili Budín a mnohých ľudí odvliekli do otroctva.

BOJ O UHORSKÝ TRÓN

Po smrti uhorského kráľa sa o trón začali biť dvaja muži: rakúsky arcivojvoda Ferdinand Habsburský a sedmohradský vojvoda Ján Zápoľský. Každého podporovala iná skupina ľudí, a tak sa začala vojna.

Vojna vypukla v roku 1527. Ferdinand poslal svoje vojsko do Uhorska, aby porazil Zápoľského. Ján sa snažil brániť, ale v dôležitých bitkách prehral. Nakoniec musel utiecť do Poľska, kde plánoval svoj návrat.

BOJ O LIPTOV A ORAVU

Ján Zápoľský mal stále verných bojovníkov, ktorí bránili jeho hrady. Na Liptove a Orave jeho kapitáni, Krištof Thőke a bratia Kostkovci, bojovali proti Ferdinandovým vojakom. Habsburgovci však dobýjali jeden hrad za druhým.

Habsburské vojsko zaútočilo aj na hrad Likava. Obrancovia sa nevzdali, ale nepriateľ bol silnejší. Vojaci Ferdinanda hrad dobyli, vypálili a všetkých obrancov zabili.

POMSTA A ODPLATA

Ján Zápoľský však svojich stúpencov povzbudzoval, aby bojovali ďalej. Jeho kapitáni spustošili Liptov a vyhrážali sa miestnym pánom. Ferdinandovi vojaci sa však nevzdali a pri Svätom Mikuláši sa im podarilo poraziť útočníkov.

Víťazi potom vtrhli na Oravu, kde rabovali a chceli dobyť aj Oravský hrad. Ten sa však ubránil, a tak sa vojaci vrátili späť.

KONIEC BOJOV

Vojna medzi Zápoľským a Ferdinandom pokračovala ešte niekoľko rokov. Nakoniec sa však museli dohodnúť. Uhorsko zostalo rozdelené medzi dvoch kráľov, až kým sa situácia o mnoho rokov neskôr nezmenila.

Ale dosť už bolo histórie. Určite sa ti už zunovala. Poviem ti teraz legendy a povesti o nás zbojníkoch. Nebudem ti ich rozprávať sám za seba, veď ja sa nerád chválim. Poviem ti to tak, ako som to počul, keď sa o mne chlapi rozprávali v krčme a ženy si šepkali pri priadkach.

AKOMALÝJÁNOŠÍK SVOJHO OTCA OKRADOL

Jánošík sa narodil v Terchovej. Jeho rodičia boli veľmi chudobní a tak Jurko stále na peci sníval a dumal, ako by svojim peniaze nazbíjal. A vyskúšal si to prvý raz na svojom otcovi.

Keď sa jeho otec vracal z trhu s mešcom plným grošov za predané voly, spoza stromu vyskočil „neznámy“ zbojník a zakričal:

„Stoj, dobrý muž! Dávaj mešec, lebo ťa zaklajem!“

Ten sa veru neprotivil, keď taká ozruta pred ním zastala. Zbojník zobral groše a zmizol, akoby sa pod zem prepadol. Keď sa otec vrátil uplakaný domov, Jurko sa už vyvaľoval na peci.

Otec sa začal sťažovať žene, ako sa mu zle vodilo, že ho zbojník okradol. Jánošík sa do neho zastarel, že načo sa dal ozbíjať. Potom skočil z pece, stal si pred otca a opýtal sa:

„Ale bol vari väčší chlap ako ja?“ „Ty si len ako chrúst oproti nemu, ten bol inakšie chlapisko,“ povedal otec. Jánošík vyšiel von, obliekol si svoje zbojnícke šaty a postavil sa pred otca.

„Stoj dobrý muž! Vari bol takýto?“ Jánošíkov otec išiel z nôh spadnúť, keď mu syn vrátil jeho mešec s grošmi. „Vieš otecko, tu máš peniaze a odteraz už nebudem na peci líhať, ale pôjdem poza bučky zbíjať.“

A od tých čias sa stal Jánošík zbojníkom. Ale nebol to obyčajný zbojník. Bral tam, kde bolo veľmi veľa a dával tam, kde mali veľmi málo.

AKO SA JÁNOŠÍK STAL VODCOM HÔRNYCH CHLAPCOV

Gajdošík, Rajnoha, Ilčík, Bagar a ostatní zbojníci už boli v horách prv, ale nevedeli, kto im bude vodcom. A tu zrazu nadábili na Jánošíka. Boli práve pri jednej lúke a rozhodli sa, že budú valaškami hádzať. No zo všetkých najvyššie vyhodili valašku Jánošík a Gajdošík.

Tak sa dohodli, že budú súťažiť, a ktorí z nich dvoch vyhodí valašku vyššie, bude ich kapitánom. Tak začali oni dvaja valaškami hádzať. Keď hodil Gajdošík valaškou, Jánošík ju chytil do jednej ruky. Keď hodil Jánošík, zoťala vrchovec najvyššej jedle.

A tak sa potom Gajdošík vzdal a Jánošík sa stal vodcom hôrných chlapcov.

JÁNOŠÍK A ZAKLIATY POKLAD

Raz sa Jánošík so svojimi zbojníkmi ukryl v jaskyni, kde vraj driemal obrovský poklad strážený ohnivým hadom. Ľudia vravia, že Jánošík poklad objavil, ale nezobral si z neho ani zlatý groš. Povedal:

„Tento poklad patrí biednym, nie mne. Príde čas, keď ho ľud sám nájde.“

Dodnes sa hovorí, že poklad je ukrytý pod Hradom Likava a čaká na toho, kto ho objaví.

AKO JÁNOŠÍK PREKABÁTIL PANDÚROV V HOSTINCI

Jedného večera, keď sa Jánošík so svojou družinou skrýval v horách, zišiel do hostinca, aby sa dozvedel, čo sa hovorí v kraji. Pri stole sedeli pandúri a chválili sa, že už čoskoro chytia slávneho zbojníka. Jánošík si sadol k nim a s úsmevom povedal:

„Toho Jánošíka by ste aj tak nechytíte. Vraj je šikovný ako líška a silný ako medved!“

Jeden z pandúrov sa zamračil:

„A čo ak si to práve ty, mládenec?“

Jánošík sa zasmial, hodil im na stôl mešec s dukátmi a povedal:

„Ak ma chytíte, je váš! Ak nie, nechám vám len prázdne stoličky!“

A vtom zhasol sviečku a vyrazil dverami von. Keď pandúri vytiahli meče, už bol dávno preč.

JÁNOŠÍK A STRATENÉ DIEŤA V HORÁCH

Raz sa po hore ozýval plač. Bolo to malé dieťa, ktoré sa stratilo pri pasení oviec. Chudák chlapec sa bál a nevedel nájsť cestu domov.

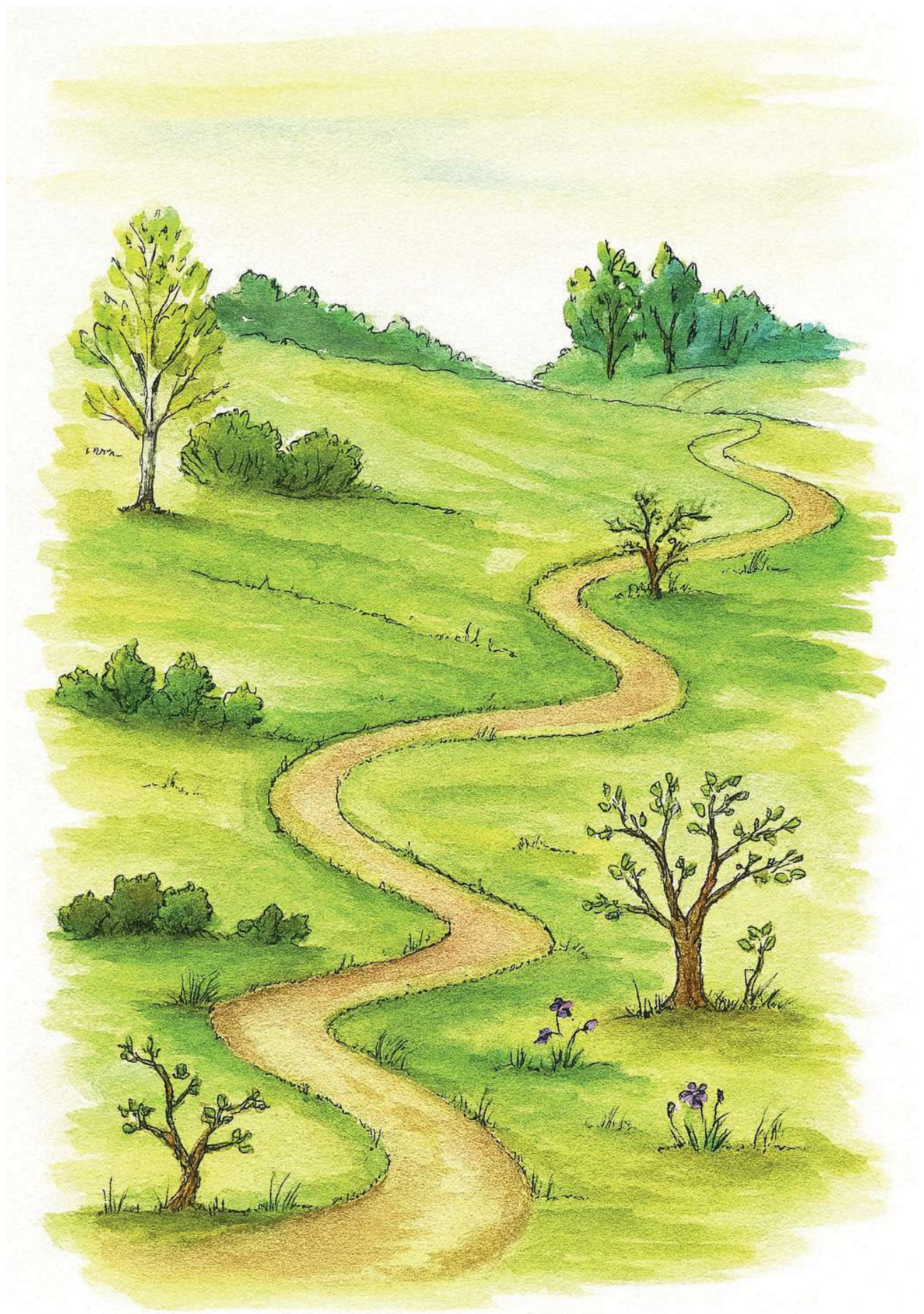
Zrazu sa pred ním objavil vysoký mládenec s valaškou – bol to Jánošík. Pokľakol k nemu a povedal:

„Neboj sa, chlapče, dnes v noci budeš spať v teple.“

Zabalil ho do svojho plášťa a odniesol k pastierom. Tí ho pohostili bryndzovými haluškami a dali mu trochu ovčieho syra na cestu.

Keď sa ráno chlapec zobudil doma, vedľa postele našiel malý mešec s toliarmi. Otec sa usmial a povedal:

„To bol sám Jánošík! Pomáha chudobným a stará sa o svoj ľud.“

JURAJ A ONDRÁŠ – BRATIA ZBOJNÍCI

a dávnych čias, keď sa v horách ozývali valašky a dupot koní, putoval mladý Jánošík so svojou družinou po krajine. Nebol to len taký výlet – chcel preveriť svojho nového druha, Uhorčíka, ktorý bol zbehom z kuruckých jednotiek. Chcel vedieť, či je dosť odvážny a či sa naňho môže spoľahnúť v ťažkých chvíľach.

Preto sa vydali smerom na Moravu, k mestu Frýdek, kde sa často zdržiavali bohatí obchodníci. Tam sa dopyčuli o slávnom zbojníkovi menom Ondráš, ktorý tamjšie hory poznal lepšie než ktokoľvek iný. Vraj bol silný ako býk a prefíkaný ako líška.

Keď dorazili k Frýdeckému zámku, zastali pod mohutným dubom a čakali na noc. Vtedy sa v krčme dozvedeli, že bohatí obchodníci so súknom sa chystajú prejsť cez les so svojím tovarom. Bola to ideálna príležitosť odskúšať Uhorčíka.

Keď sa zvečerilo, Jánošík sa schoval so svojou družinou pri ceste. Vietor šepkal medzi konármi a v diaľke bolo počuť dupot koní. Boli to obchodníci – na vozoch viezli drahé súkno a truhlice plné zlata.

Jánošík kývol na Uhorčíka. Ten vybehol na cestu, zodvihol valašku a zakričal:

„Stojte! Bohu dušu a nám peniaze!“

Obchodníci sa zľakli, ale skôr než stihli čokoľvek urobiť, z druhej strany lesa sa ozvalo:

„No to je pekná práca, chlapci! Ale na tento lup sme si už brúsili zuby my!“

Z krovia vyskočili iní zbojníci – vysoký mládenec s ostrým pohľadom viedol skupinu zbojníkov. Obe družiny si chvíľu pozerali do očí. Bude boj? Alebo sa dohodnú?

Jánošík sa zasmial a podišiel k Ondrášovi.

„Vidím, že si chlap na pohľadanie. Nechceme si radšej pomôcť, namiesto toho, aby sme sa bili?“

Ondráš sa zasmial. *„Dobrá myšlienka! Okradneme ich spolu a večer si vypijeme na bratstvo!“*

A tak sa aj stalo. Obchodníci skončili bez zlata a súkna, ale so životom – lebo Jánošík nikdy nikoho nezabíjal. A zbojníci si odniesli bohatú korisť do hôr.

V noci pod hviezdou oblohou si obidve družiny rozdelili lup a oslávili nové priateľstvo. Uhorčík dokázal, že sa naňho dá spoľahnúť, a Jánošík s Ondrášom sa stali nerozlučnými druhmi.

Pri ohni si podali ruky a Ondráš povedal:

„Ak ťa niekedy budú naháňať pandúri, príd' ku mne na Moravu. V týchto horách ťa nikto nenájde.“

Jánošík prikývol. *„A ak ťa budú prenasledovať teba, príd' ku mne na Liptov. Tam sme ako doma.“*

Od tej noci boli Jánošík a Ondráš viac než len spojenci – boli bratia zbojníci, ktorí pomáhali chudobným a viedli pandúrov za nos.

AKO ZBOJNÍCI ZACHRÁNILI DEDINČANOV

Jedného dňa, keď sa Jánošík so svojou družinou ešte stále zdržiaval v horách pri Frýdku, dopyčul sa od miestnych pastierov, že v neďalekej dedine Vlčovice sa deje veľká neprávosť. Krutý zemepán, pán z Frýdeckého zámku, nariadil, aby si dedinčania odpracovali dlh tým, že budú celé dni drieť na jeho poliach bez jedla a vody. Kto odmietol, toho pandúri zbili a zavreli do studenej pivnice.

Keď sa to dopyčul Ondráš, hneď si podal ruku s Jánošíkom a povedal:

„Takéto bezprávie nebudeme trpieť! Ukážeme tomu pánovi, že s chudobnými sa nezahráva.“

A tak sa obaja zbojnícki kapitáni rozhodli konať.

Keď sa zotmelo, Jánošík a Ondráš sa so svojimi družinami vydali k panskému dvoru. Nebolo to jednoduché – zemepán mal veľa pandúrov, ktorí strážili brány.

Ale Ondráš poznal každý les a každú skratku. Pošepkal Jánošíkovi:

„Počul som, že sa ten lakomec bojí duchov. Mám plán...“

Zbojníci sa rozdelili. Ondráš so svojimi chlapmi sa preobliekol do čiernych plášťov a namočili si tváre do sadzí, aby vyzerali ako prízraky. Medzitým sa Jánošík so svojou družinou nepozorovane dostal k pivniciam, kde boli uväznení dedinčania.

V tom čase sa Ondráš postavil pred bránu a s hrubým hlasom vykrikol: *„Pán zemepán, hriechy ťa dobehli! Prišiel si po teba sám pekelný knieža!“*

Strážcovia, ktorí nečakali nič podobné, spanikárili. Keď z tmy zazneli strašidelné zvuky, rozutekali sa ako splašené sliepky. Zemepán, celý bledý od strachu, vbehol do komnaty a zamkol sa, trasúc sa pod perinou.

Medzitým Jánošík otvoril pivnicu a oslobodil dedinčanov. Boli hladní a slabí, ale keď videli slávneho zbojníka, ich oči sa rozžiarili nádejou.

„Nebojte sa, teraz ste slobodní!“

Zbojníci im dali jedlo a pomohli im utiecť do hôr, kde im našli úkryt. No ešte nebolo po všetkom – chudáci dedinčania nemali čím zaplatiť dane, a ak by sa vrátili do osady bez ničoho, zemepán by ich znova zotročil.

Tu sa Ondráš pozrel na Jánošíka a usmial sa. *„Myslím, že viem, kde má ten lakomec svoje poklady.“*

V noci sa prešmykli do zemepánovej pokladnice a naplnili vrecia zlatom. Ale nevzali všetko – nechali mu len toľko, aby mal na jedlo, ale nie na to, aby si mohol najat' nových pandúrov.

Ráno, keď sa zemepán konečne odvážil vyliezť spod periny, našiel vo svojej pokladnici lístok:

„Chudobným sme dali, bohatých sme odľahčili. Ak sa ešte raz pokúsiš ubližovať svojmu ľudu, vrátime sa. A tentoraz už nebudeš mať ani posteľ na schovanie! – Jánošík a Ondráš.“

Dedinčania boli zachránení a vďaka zbojníkom mohli začať nový život. Odvtedy sa po celom kraji rozprávalo o dvoch slávnych kapitánoch, ktorí chránili tých, čo si sami pomôcť nevedeli.

A kto vie? Možno ešte aj dnes, keď zavýja vietor v horách, šepká o dvoch zbojníckych hrdinoch, ktorí sa nikdy nebáli postaviť proti nespravodlivosti.

ZBOJNÍCI NA CESTÁCH

P

Predstavte si zbojníkov ako superhrdinov dávnych čias. Mnohokrát boli postavami neuveriteľných príbehov, ktoré si ľudia medzi sebou rozprávali celé stáročia. Deti, rovnaké ako vy, hltali ich fascinujúce dobrodružstvá a každý chlapec chcel byť ako oni – hrdina bojujúci so zlom a nespravodlivosťou.

Niektoré príhody zbojníkov sa určite zakladali na pravde, iné si zase ľudia počas rokov prikrášlili. Práve vďaka tomu sa nám do dnešných čias zachoval najmä pozitívny obraz o ich hrdinských skutkoch. O zbojníkovi Ondrášovi Fucimanovi sa dodnes tradujú podivuhodné príbehy po celom Sliezsku a východnej Morave. Určite ste tiež počuli o statočnom zbojníkovi Jurajovi Jánošíkovi, ktorý vykonal mnoho odvážnych činov u našich slovenských susedov.

Podťe si s nami pripomenúť ich dobrodružný život. Prejdite sa po tých istých cestách, pobudnite a zastavte sa na miestach, kde sa ich príbehy odohrávali. Ak by ste sa chceli dozvedieť viac o slovenskom hrdinovi Jurajovi Jánošíkovi, navštívte Vlastivedné múzeum v Krásne nad Kysucou a určite nesmiete vynechať hrad Strečno, hrad Likavu a Budatínsky hrad. Na výpravu za Ondrášovými skutkami sa môžete vybrať na hrad Hukvaldy aj na frýdecký zámok. Pozrite sa tiež do Múzea Těšínska v Českém Těšíne alebo do Múzea Trojmedzia, ktoré sa nachádza v Kniežacom dome v Jablunkove.

BUDATÍNSKY HRAD

Budatínsky hrad sa nachádza na sútoku riek Váh a Kysuca v príjemnom prostredí rozľahlého parku. V minulosti to bol jeden z mála vodných hradov na Slovensku a slúžil na ochranu diaľkových ciest. Dnes sa v ňom nachádza múzeum, ktoré predstavuje aj drotárstvo – jedinečné remeslo a umenie zapísané v zozname UNESCO.

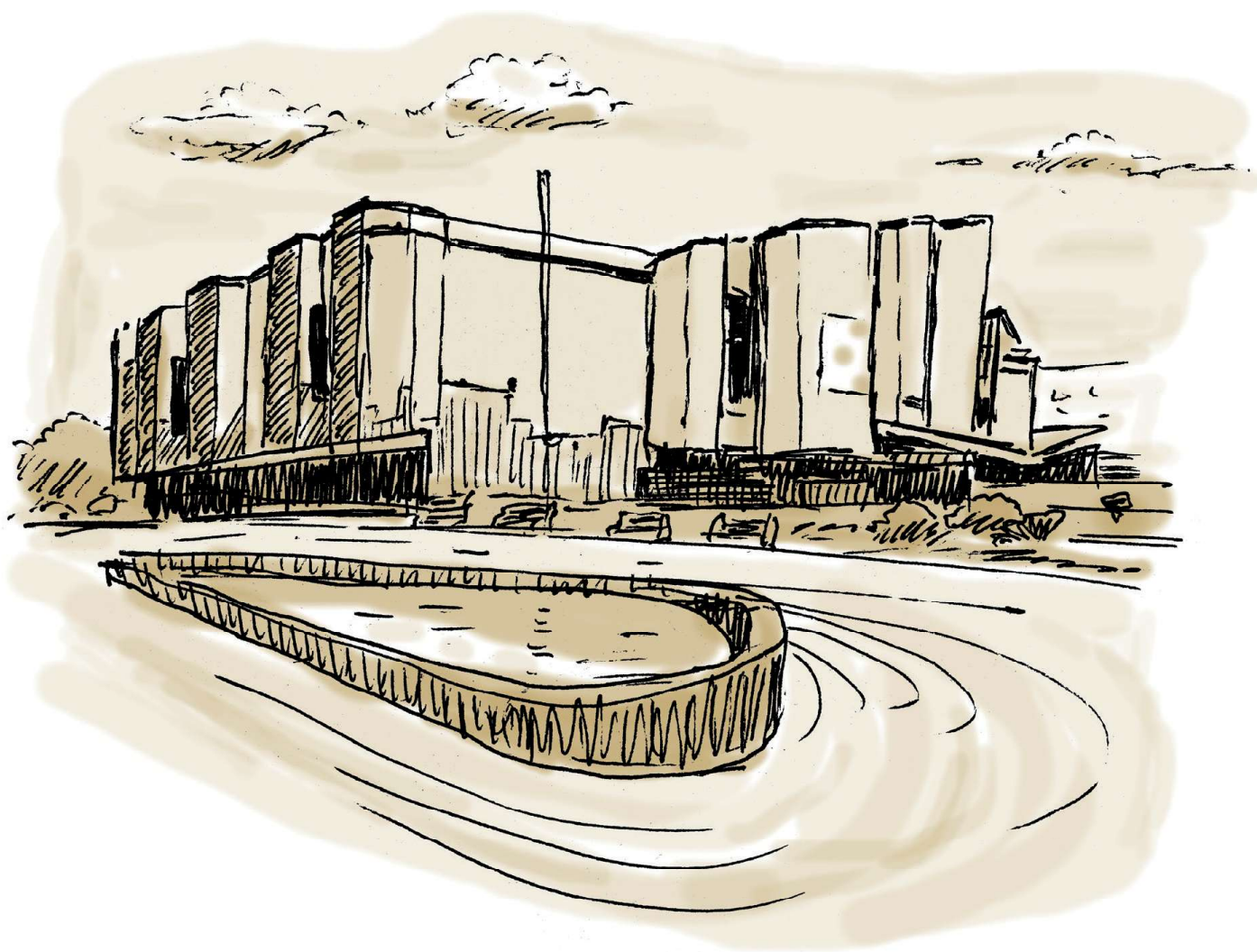
HRAD STREČNO

Hrad pôvodne vznikol ako strážny objekt pri ceste do Turca, kde sa vyberalo mýto. V súčasnosti je sprístupnený ako konzervovaná zrúcanina, ktorá láka nádhernými výhľadmi do okolia. Expozícia je venovaná histórii hradu a životu jeho najznámejších majiteľov, najmä Žofie Bosniakovej.

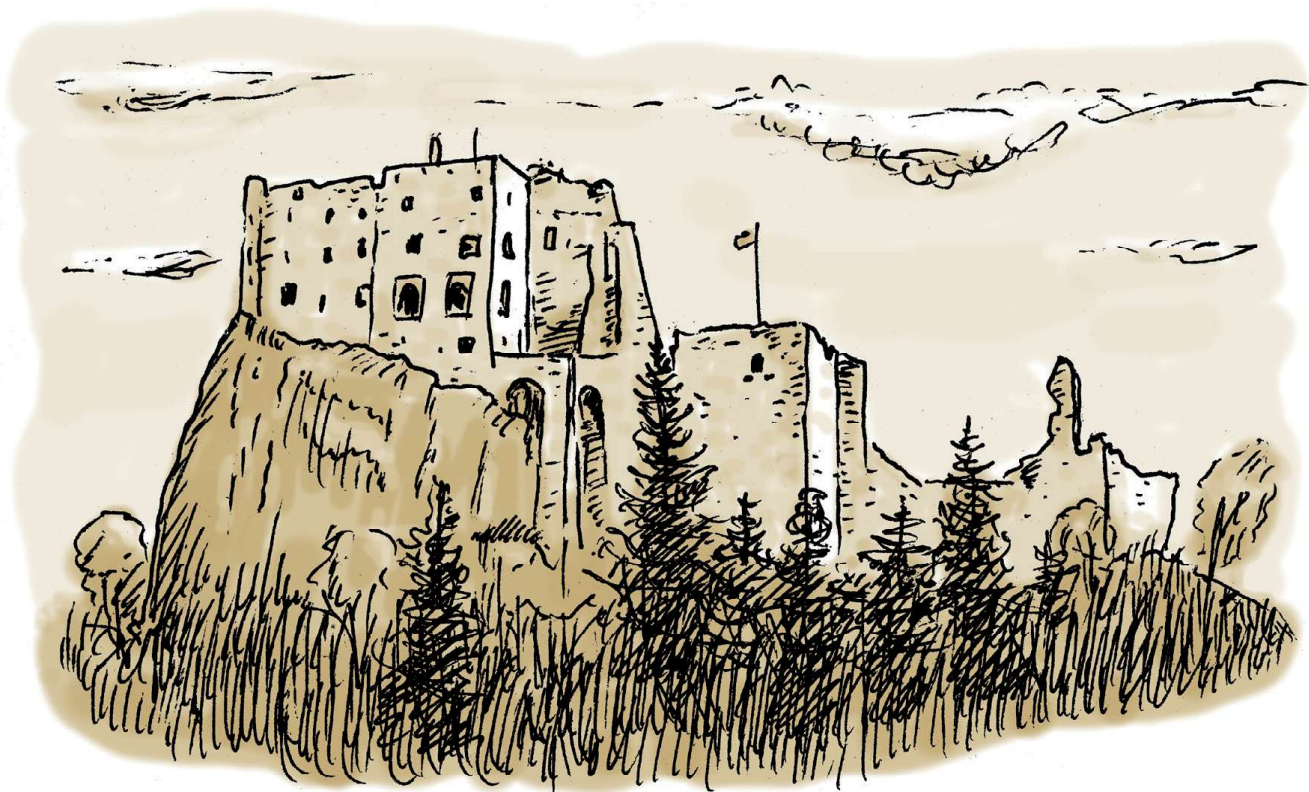
VLASTIVEDNÉ MÚZEUM V KRÁSNE NAD KYSUCOU

Stála expozícia **Kysucká odysea: Od pravekých ľudí po astronautov** predstavuje dejiny Kysúc od najstarších lovcov mamutov cez obdobie Juraja Turzu až po storočie kozmických letov. Expozícia **Socialistické Kysuce alebo takto sme žili** umožní nahliadnuť do bežného života vtedajšej doby. Najnovšou expozíciou je otvorený depozitár, kde na ploche 165 m² múzeum vystavuje viac než dvetisíc zbierkových predmetov z archeológie, histórie a etnografie. Neodmysliteľnou súčasťou Vlastivedného múzea je replika mamuta v životnej veľkosti.

HRAD LIKAVA

Hrad Likava bol postavený pri historickej križovatke obchodných ciest ako strážny hrad. Prvá písomná zmienka o kráľovskom strážnom hrade Likava pochádza z roku 1341, avšak jeho výstavba je doložená už od prvej tretiny štrnásteho storočia. O jeho výstavbu sa zaslúžil zvolenský a liptovský župan, magister rytier Donč. Hrad bol kráľovským majetkom, od konca štrnásteho storočia ho do užívania zvyčajne získavali liptovskí župani. V roku 1707 bol na príkaz kniežaťa Františka II. Rákócziho z vojenského a strategického hľadiska zbúraný.

**OTOČ PUBLIKÁCIU,
Z DRUHEJ STRANY
ŤA ČAKÁ DOBRODRUŽSTVO
SO ZBOJNÍKOM**

ONDRÁŠOM